

Egy elvről

Sajátosan erkölcsösen viselkedő nemzetekről van szó ugyanis: van, és erkölcsi bázison, szigorú önvizsgálat alapján van viszonyuk a saját múltjukhoz. És aki ezt végiggondolja, gondolatilag az „Összehasonlító véralgebra...” erkölcsi nihilizmusáig, a keresztény Európa morális bázisának vitatásáig jut. Ez utóbbit illetően konkrétan annak rögzítéséig, hogy a holocaust fenti relativizálása a római katolikus liturgiából is ismeretes erkölcsi fundamentumot, a „mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa”, az „én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem” kollektív és egyéni bűnbocsánati könyörgését egy kis szabadabb antiszemitizmus végett a mások vétké általi önkényes önfeloldozással lényegfíti át.

P. S.: Nem tudom, Lovas István, a mai jobboldali-nemzeti-konzervatív sajtó egyik meghatározó szerzője hány esztendő. Milyen élményanyag tette őt olyaná, amilyen. Mindenesetre a magam személyes élményeként továbbítom számára: a Musza Dagot olyan 14–15 éves koromban olvastam, szélsőséges kamaszkori érzelmi reakciókkal, torokszorító döbbenettel. Hozzávetőlegesen tíz esztendővel korábban, 1944-ben történt, hogy ebédvendégségben lévén M. F. éknél, a nyíregyházi Bethlen utcában, míg a felnőttek beszélgettek, magam a földszinti ablaknál állva, államot a zsalugáteres keret deszkájára támasztva az utcát, a szemben lévő görög katolikus templomot bámultam. Egyszer csak furcsa lármára lettem figyelmes. A zaj – mint hamarosan kiderült – egy nagyobb menet élén haladó csendőrök puskaszíján lévő vascsatok ütemes zörgése volt. Amint feltűnt az ablak előtt a menet, valaki az asztal mellől felállt, felgyújtotta a villanyt és sietősen becsukta a spalettát. Nem olyan gyorsan, hogy a magukat vonszolók és a kíséret képe örökké belém ne ivódjon. (A nyíregyházi gyűjtőtáborról és Auschwitzról később szereztem tudomást.)

A Musza Dag tíz évvel későbbi olvasmányélménye és minden más szörnyűség, amit életemben közvetlenül vagy közvetve tapasztaltam, a gyermekkori képet nem puhította, nem lágyította, ellenkezőleg, az embertelenség kontúrjai elevebbek lettek általa.

Eötvös Pál

...itt, Kelet-Európában, teljes szellemi (és nem szellemi) életünk alapja annak a rendszernek a visszaautásítása volt, melyben élünk... Nem tudom, hogy mit tenénk magunkkal, ha a rendszer hirtelen és drámai módon megjavulna. Örülhetünk, hogy ennek kevés az eshetősége. Ha egy ilyen változás bekövetkezne, nemcsak megélhetésünket veszítenénk el, de azonosságtudatunkat és társadalmi funkcionkat is..., mi, kelet-európai társadalomtudósok... egy beteg társadalom elemzéséből élünk... nem tudnánk, hogy mit tegyünk magunkkal egy egészséges, normál társadalomban. Újra kellene tanulnunk szakmánkat...” (Hankiss Elemér levele Paul Hollandernek, 1988. január 9-én. Paul Hollander, *Anti-Americanism, Critiques at Home and Abroad, 1965–1990*. Oxford University Press, Oxford. 1992. 14–15. old.)

LOVAS ISTVÁN

Hankiss Elemér jobb elemző, mint jós: levele után nem sokkal a „kevés eshetőség” lett a valóság – és ott álltak Hankissék, hogy újra tanulják a szakmájukat. De erre restek voltak. Sőt, az erősebb kutya a társait és kölykeit is arra kényszerítette, hogy a régi módon írjon és beszéljen.

Elküldtem egy cikket a Népszabadságnak, melynek a lényege, hogy, a holocaust éppen úgy nem relativizálható, mint egyetlen más népirtás sem, és aki relativizálja az egyiket, rendszerint a másik rovására teszi, ami pedig elfogadhatatlan. A cikket – és talán egyeseket ez vezet félre –, az áldozatok szemszögéből írtam. Az áldozatnak édesmindegy, hogy őt milyen jobbító szándékú ideológiának, ködös utópiának, törzsi dühnek vagy messiánisztikus megszállottságnak az oltárán, netán egyszerű gazdasági célszerűségből teszik el láb alól, csak azért, mert egy jól körülírható csoportnak a tagja.

Eötvös Pálnak köszönöm, hogy megengedte olvasóinak, ne csak az annyiszor megszokottat kapják reggeli kávéjukhoz. Kockázatot vállaló ember – csak a naivak gondolhatták, hogy nem fogják megtámadni. Hogy a cikk mellé hosszú választ írt, az viszont – ha már a másik oldal folyamatosan a „Nyugatra” hivatkozik – nem szokás. Egy újság vagy leközlöl egy cikket vagy nem. Szerkesztőségi megjegyzésként egy-két mondat hozzáfűzése érhető akkor, ha olyan egzotikus cikk közlésére kerül a sor, amit magyarázni kell az olvasóknak (mint tették ezt *Zacsek Gyula* Termeszekekről írt cikkének utóközlésekor a *New York Times*-ban). Neki a cikket vagy le kellett volna közölnie, vagy nem. Ha pedig vitát

akart volna indítani, a szerkesztőségnek ezt kellett volna jeleznie.

Eötvös Pálnak viszont elborzasztott az az állítása, hogy e cikk megírása miatt Németországban vagy Ausztriában a szerző – és lapja ellen – bűnvádi eljárást indítottak volna. Szinte kizártnak tartom, hogy a Népszabadság vezető embere ezt a mondatot tájékoztatásból írta volna. Ő is tudja, hogy ezek a törvények ott azt tiltják, hogy valaki a holocaust egészét vagy annak egy sarkalatos tényét tagadja. De hogy ez a törvény milyen nehezen alkalmazható, az közismert, még e két országban virágzó neonáci csoportok előtt is. Hogy Eötvös Pál ezt a hazugságot invokálva térdelt le egy általa rendkívül befolyásosnak tartott érdekközösség előtt, az szomorú, hiszen ezzel az antiszemitizmusnak adott lökést.

Eötvös állításával szemben „Nyugaton”, de „Keleten” is, az összevetés a holocaustal rutinszerű. Az utóbbira egy újkeletű példa: a Postabank és Soros ösztöndíjaival utaztatott *Vágvölgyi B. András*, a Magyar Narancs exfőszerkesztője a Magyar Hírlap március 20-i számában készített PR-interjújában ezt mondja: „... a múlt század indiánirtásai a világtörténelem nagy tömeggyilkosságai közé sorolhatók”. *Petri György* Antropozófia című versében (mely Népszabadság-cikkem kimaradt mottója volt): *Hogy nem voltak képesek előrelátni, / hogy ők a fasizmus előfutárai? / (Avagy a bolsevizmuséi, egykutya.)* Nyugaton pedig ez szinte evidencia, amióta *Hannah Arendt* a bolsevik és náci totalitarizmust összehasonlíttotta, és egylényegűnek találta. Ami az indiánokat illeti, legutóbb nálunk a *Spektrum* nézői hallhatták, amint egy BBC-filmben az indiánok népirtását egy „ötszáz éve tartó holocaustnak” nevezték. ☺

➤ Nemrégiben érkezett hozzám két amerikai könyv. Az egyiket a ruandai népiptársról (száz nap alatt 1 millió halott, míg a világ közönye és a franciák anyagi plusz morális támogatása segítette a népiptó hutu kormányt), a másikat Boszniairól írták. A ruandai könyv („Tájékoztatóm szeretném, hogy holnap családjainkkal együtt megölnék bennünket” címen jelent meg) szerzője a holocaust elől az Egyesült Államokba emigrált szülők gyermeke, és aki könyvét szüleinek dedikálta, néhány soros előhangjában ezt írja: „Ruandában csaknem háromszor olyan gyorsan ölték, mint a holocaust során.” A könyv hemzseg a holocausttal való összevetéstől. Az egyik ilyen: Gourevitch 1994. májusában a washingtoni Holocaust-múzeumot látogatja meg. Sorballás közben olvas egy fővárosi lapot, amelynek címloldalán iszonyatos kép van a ruandai tömegmészárlásról. A múzeumba siető dolgozók zakóján jelvények: „Emlékezz!” és „Soha többé!” felirattal. És most idézek: „A múzeum csak egy éve nyitott ki. Az ünnepélyes megnyitón Clinton elnök a múzeumot a biztos jövőbe vetett beruhásként jellemezte, mely védelmez bennünket a jövő mindenfajta örülségével szemben. Hát igen – nyilván arra gondolt, hogy a jövő népiptársainak áldozatai most már azzal a tudattal halhatnak meg, hogy Washingtonban van egy nagy síremlék, ahol szenvedéseikről majd megemlékeznek...” Amikor pedig Clinton 1998 március 25-én Kigali repülőterén beszédet mondott, így emlékezett meg a tuszik lemészárlásáról: „Azon kilencven nap során, amely 1994. április 6-án kezdődött, Ruanda e véráztatta század legintenzívebb mészárlását élhette át.” Már várom a „hetvenkettőt”, hogy a Fehér Háznak írjanak, miszerint Clinton nem vállalható.

A Boszniairól írt könyv szerzője szintén amerikai zsidó. Roger Cohennek hívják. Gourevitchéhoz hasonló gyönyörű, tragikus könyvet írt. Szintén tele a holocaustra utalással. De hát minek is használnák a „szövegkörnyezetét”, ha nem a holocaustt, melyről két évtizede (nálunk csak egy) szinte mindennap annyi szó esik?

Folytatom a válaszokat, időrendben.

A „hetvenkettőt”. Hogy a „hetvenkettőtől” hány a valódi, hány a hamis aláíró, nem tudom. Én csak kettőt ellenőriztem. A kettőtől az egyik tagadta, hogy aláírta volna, a másik nem azt írta alá, amit neki felolvastak. Vagyis a véletlenszerűen kiválasztottak ellenőrzésekor a találatarányom 100 százalékos volt. Kasza Lászlót, egykori SZER-es kollégámat kocsijában értem el, amikor a melki apátság magasságában hajtott Hegyeshalom felé. Megdöbbenve érte-

sült arról, hogy ő „aláírt” valamit, hiszen soha nem ír alá semmit, mondta. Nem is szólva arról, hogy otthon, Münchenben volt, ahol senki sem kereste. Később többször beszélünk. Azt mondta, egy barátja rakta fel a névsorra, mert feltételezte, hogy aláírta volna a tiltakozást. Lakatos Pál, a Vasárnapi Újság főszerkesztője felhívta. Neki ugyanezt elmondta, de azt is, mint korábban nekem, hogy nem kér helyesbítést a Népszabadságtól, viszont nem is tagadja le, amit mondott.

Matolcsy György a Polgári Demokraták Társaságának tagja. Vele március 18-án sikerült beszélnem egy gimnáziumi folyosón, mielőtt felült volna az emelvényre. Egy úrral beszélgettem, amikor megkérdeztem tőle, miért írta alá a szöveget. Azt felelte, neki más szöveget olvastak be, „Remélem helyesbít a Népszabadságban”, mondtam neki. „Fogok”, felelte. A lista megjelenése óta már több mint két hét telt el. Ígérete óta is több mint egy hét. Gyanítható, hogy Matolcsy úr nem fog helyesbítenni, és hogy rá komoly karrier vár.

Feldmájér Péter. Feldmájér, aki hivatalos címével – a Mazsihisz – szerepel a Népszabadságban Eötvös Pálhoz írt levelében, örömet fejezte ki, hogy a lap megjelentette a Véralgebrát, amely, írja, „betűhalmoz”, „összevissza hordott szavak és érthetetlen érvek” gyűjteménye. Majd azt írja „a közlés mindenki előtt nyilvánvalóvá tette ugyanis...” Az elnök – egyébként kecskeméti ügyvéd – tehát úgy érzi, az érthetetlen, zűrzavaros írás „mindenki” számára „nyilvánvalóvá” tesz valamit. Igazán örülök, hogy nem írtam világosan, mert akkor mindenki csak kuszaság támadt volna. Mint Feldmájér fejében, aki szerint én a konzervativizmus jelszavát hangoztatom és igyekszem szalonképessé tenni a második világháború szörnyűségét, tisztára mosni a fasiszta államok hadserege által elkövetett szörnyűségek cselekedeteket... Nos, erre a legszívesebben azt felelném: ő pedig a hatnapos csecsemők elégetését javasolja abbéli örömeinek kifejezésekor, hogy a Népszabadság megjelentette cikkemet. Ugyanis nekem legalább annyi jogom van kiolvasni ezt abból, amit ő írt, mint neki azt, amit az enyémből hámozott ki.

Feldmájér még elmondja: „Ezek a szavak, ezek a mondatok mindenki számára világossá tehetik, hogy vigyázni kell, mert ezek az emberek csak szavaikban a polgári jobboldal hívei, gondolataik a húszas-harmincas évek szélsőjobboldali eszmevilágában gyökereznek, ahol minden köntörfalás és álérvek nélkül megfogalmazták az emberirtás programját”. Tehát zűrzavaram ezt is világossá teszi. Az elnök így fejezi be

levelét: „Mielőtt valaki szóba áll velük, jobb, ha végiggondolja, kikkel kell majd keznet fognia.” Nem tudom, melyik szent könyv olvasása vezette Feldmájér Pétert a kirekesztés iránti szeretete megnyilvánulására. De ez Feldmájér úr részéről korántsem meglepő. Hiszen emlékszünk arra, hogy – mint olvashattuk a Szombat 1996. decemberi számában azon a kerekasztal-beszélgetésen, melyen Székelly alpolgármester is részt vett – Feldmájér úr testvére, Sándor ezt mondta: „Mindenesetre fenntartásokkal kezelek mindenkit, aki nem zsidó”. Ez nekem azt mutatja, hogy ezt a kirekesztésre ösztönöz szerzetet Feldmájér úr talán otthonról hozhatta, és nem olvasmányából. Persze, meglehet, mindkettőről szó van.

Feldmájér Péter a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke. Ha egy nem balliberális lapban nevezik a magyar zsidókat „magyarországi zsidóknak”, azonnal repül az antiszemitizmus vádjára. Nem tudom, nem lenne-e érdemes felvennie Feldmájér úrnak a következő elnökségi ülésen napirendi pontnak szervezete névváltoztatást? Például a Magyar Zsidó Hitközségek Szövetségére.

Március 12-e Magyarország NATO-csatlakozásának napja. Göncz Árpád szerint az évezred legfontosabb eseménye. A Népszabadság Vélemények rovata azonban nem ezzel, hanem velem foglalkozik. A cikkíró a mindig elővehető Révész Sándor, az SZDSZ-es Beszélő (14 oldalát támogatta a külügyminisztérium) főszerkesztője. Révész Sándor Szöveg és feladat című, írása (csak az SZDSZ OT-tag Eörsi István rabol el egy csiknyi helyet a Vélemény rovatban a Beszélő főszerkesztőjétől) így kezdődik: „Noha sok barátommal ellentétben helyeslem Lovas István cikkének közlését, mégis kénytelen vagyok helyteleníteni.” Igazi SZDSZ-es szöveg. Ez is, az is. Az alaptörténet: a rabbitól megkérdezi tanítványa, hogy a Talmud olvasásakor szabad-e cigarettázni? Csak nem képezed? – feddi meg a rabbi. Majd elmélázva hozzáteszi: De hogy cigarettázás közben lehet-e a Tórárt olvasni...? Tudom, antiszemita vicc. Hogy miért? Mert nem Révész Sándor meséli. Tőle jópofa lenne. Mert Révész Sándornak – és az aláírók messze többségének mindent lehet. Például – mint Hankissnak – 30 ezer délvidéki magyar kiirtásáról készült filmet letiltani. Nyilván az „Emlékezzünk!” és a „Soha többé!” jegyében. Révésznek is mindent szabad. Mint azt a hallatlan arcátlanságot – mármint arcátlanság az általuk folyamatosan felidézett Nyugat mércéjével –, hogy írása elején keményen letolja Eötvös Pál főszerkesztőt, amiért a rovatvezető

Bossányi Katalin a cikket nem akarta leközoelni, és ő mégis keresztülverte akaratát. Értik, ugye? Egy külső ember nyilvánosan felelősségre vonja annak a lapnak az első emberét, amelyben cikkét lehozzák, és azért, mert egy ottani beosztott (a rovatvezető) ezt a publikálást nem akarta. Próbáljuk ki a párhuzamot a liberálisok bezzegeklapjával, a New York Timesszal: *Arthur Ochs Sulzberger*, a lap elnöke és kiadója egy kéziratot ad Bossányi ottani megfelelőjének, *Katherine J. Roberts*-nek. Roberts asszonynak a kézirat nem tetszik, de Sulzberger akarata érvényesül. Roberts hisztériás jelenetek közepette lemond. Sulzberger a lemondást akkor sem fogadja el, amikor kiderül, a rovatvezető asszony felkéri a Nation főszerkesztőjét, támadja meg Sulzbergert, amiért keresztülvitte akaratát, miközben Brooklyn télelője azzal a sérelemmel, ami veje történt a szerkesztőségben. Majd a Nation csodálóinak köre (mind a hetvenkettő) megírja a „nem vállalható” (hogyan lehet ezt angolra fordítani?) levelét. Elképzelhetetlen. Mint ahogyan egy tiltakozó rabbi levele is.

Révész cikkében ezután „Lovasokról”, „Bayerekéről” és „egyebek irományairól” ír. Ha a „szélsőjobboldal” vagy a „nácik” lapjaikban „Révészekről” vagy „Bauerekéről” írnának, azonnal megérkezne a válasz: csak Révész és Bauer van, de nem Révész és Bauer, mert minden általánosítás rasszista jellegű. A cikk ezután felelegeti a többi soros démont (*Schmidt, Tőkéczy, Tellér*). Révész ugyanakkor kijelenti, a Véralgebra nem tagadja a holocaustot. Csupán az egyediségét. Amiben teljesen igaza van. Majd elmondja, nem vagyok párbajképes, nem vagyok vitapartner (vajon kivel vitázik Révész, kivel a társai?), nem óhajt velem „kommunikálni”, nem „alacsonyodik le” hozzám és, írja, „közelébe sem megyek olyan szalonnak, amelyben ő szalonképes.” Majd, egy szuszra, taglalja cikkem „intellektuális kihívásának”, „három szintjét”. Ha ugyanezt valaki a jobboldalon írta, azonnal a nyakába kapja a korbácsot: „áttételesen zsidózik”, az „úri kaszinóra gondol”, ahol „kutyáknak és zsidóknak” tilos volt a belépés, ők nem voltak „párbajképesek”. A Mancs, sajátos stílusában, nyilván tovább

fejtené Dekóderjében: itt megint a zsidók szájába vizeltek.

Anatole France vette észre (*Balzac* után), hogy egy erőszakos rendszerváltás után a hatalmat átvevő elit majmolja a korábbi elit manírjait. A „Révészek” és szüleiük 1945 óta a nyilas manírokat majmolják. Jobban mondván a lényegét. Amikor az Andrassy út 60. az övék volt, ott, mióta „csak” a sajtó egy nagy szelete az övék, ott, csak más eszközökkel, mondaná *Clausewitz*. De mitől e nosztalgia a nyilasok után?

Révész cikke pénteken jelent meg. A Népszabadság szombati száma A Magyarországi Zsidó Hitközségének Szövetségéé. Fizetett hirdetése így szól: *Mi nem azt a Népszabadságot fizettük elő, nem azért olvastuk és szeretnénk olvasni a jövőben is, amelyik az Összehasonlító véralgebra és a holocaust (1999. március 5., péntek. 10. oldal) című cikk szellemében írott közleményeknek a saját hitelét és nyilvánosságát kölcsönzi.* Magyarul: Feldmájer szervezete elhatárolódik saját elnökétől, Feldmájertől, aki néhány nappal korábban éppen örömet fejezte ki a cikk közlése miatt. Vagy itt egyfajta tudathasadásról lenne szó? Vagy jeladásról? De hát van erre szükség a „hetvenkettek” után? Vagy egy ócska trükkéről lenne csak szó, amelyet a politikában az SZDSZ-től ismerünk már 1990 óta: mindennek lenni, még annak az

ellenkezőjének is? De elég a viccből. Itt sokkal fontosabb dologról van szó: hazug „nyugati” példákra hivatkozva kriminalizálni akarják a véleménynyilvánítást és a magyar(országi) zsidóság hivatalos szerve is a sajtószabadságot támadja azzal, hogy súlyánál fogva komoly nyomást fejt ki a Népszabadságra. Révészsel együtt, az olvasók rovására. És a Népszabadság, döbbenetes módon, kapitulál. Nem csak Révész cikkének közlésével. De a szellemi intifáda köveinek hatására már nem közli *Kondor Katalin*, a Magyar Rádió adófőszerkesztőjének választát *Eörsi István* SZDSZ-es OT-tag ellen irányuló, személyeskedő gyalázkodására, és nem közli Bayer Zsolt remek cikkét két nagyapjáról (az egyiket, a gettó orvosát, zsidó ávosok vitték el). Amelyeket a Magyar Nemzet közöl, Kondor válasza mellett megemlítve, hogy

a Népszabadság nem közölte, míg Bayer írása mellől (alól) ez a közlés hiányzik. A Népszabadság tehát piaci érdekeit is sutba dobva fosztja meg olvasóit a vélemények egy igen széles skálájától, a teljes és korrekt tájékoztatástól, a más vélemények okozta szellemi izgalomtól, mert a hetvenkettő és a Mazsihisz fél ellenvéleményt olvasni.

Ungvári. Az Élet és Irodalomban megjelent, teljes oldalt betöltő cikke a Komintern-ávós újságírás etalonja. Felvázolja azt az írást, amelynek le akarja verni a veséjét, majd ólmos bottal le is veri. Az Unabomber a Népszabadságban szerzője szerint a terrorbombázó amerikai matematikus manifesztuma és a Véralgebra „igen-csak hasonlít” egymásra. Ungvári úgy tesz, mintha egyiket sem olvasta volna. Márpedig ha a Véralgebra „a holocaust-tagadás katatóniája” (Ungvári idegen szavival láthatóan a Keleti-környéki kocsmák törzsközönségére próbál mély benyomást kelteni), akkor az Unabomber kiáltványának is annak kellene lennie. De nem az. A Feldmájer–Révész-féle nyilas patronokat persze Ungvári is elpuffogatja: „A »véralgebra«-nézetekkel nemcsak a szalonképesség, a párbajképesség hiánya okán érdemtelen vitatkozni”, majd tovább vitatkozik vele. Ungvári, mint kifejti, mindenfajta vita ellen van, mert „a vita felerősíti a győzelemre juttatja az irracionalizmust, mert hiszen annak legbensőbb üzenete ér- ➔

☛ vekkel nem legyőzhető”. Ennyi antidemokratizmustól még egy Soros–Nyílt társadalom támogatásával megjelölt lapnak is el kellene határolnia magát.

Ungvári tozódik a jelzőkben – ami a kádári magyar újságírás erőssége. Ahogyan korábban *Tito* láncos kutya volt, ma Schmidt Mária „tudományos fokozat nélküli, különben fokozhatatlan, tudományos intézetvezető”, *Tóth Gy. László* „szabad demokratából vedlett... a szivárvány minden színében játszott kispályás”, Bayer Zsolt „a csonttöréssé becsúszást még tanuló”. Akik így, összességükben, „gyalogmuskétások”. Ungvári a Véralgebra megjelenése mögött – akár a kommunista (MSZP-s) *Akar László* egykor a Postabank megrohamozásában vagy *Clintonné* a Lewinsky-szivár ügyben – jobboldali összeesküvést szimatol: kiderülhet, írja, hogy „kommánypénzek folynak az egysúlyteremtés számlájáról különleges bugyellárisokba.”

Seres László, a publicisztikával foglalkozó magyar újságírók körében elterjedt beteges szokáshoz (alanyi, önéletrajzi újságírás) híven számtalanszor elmondta már, hogy ő anarcho-libertáriánus. Aki a teljes szabadság és az állami kontroll abszolút hiányának híve. És a tabuk kíméletlen döntőgetéséé. Kivéve a Véralgebra ügyében. De a tisztességesség csírái, ellentétben az Ungvári–Révész vonallal, fel-feltörnek rovatában. Eötvösnek, írja, „komoly ellenérvei ugyanakkor nincsenek abban a válaszban”, melyet „oda biggyesztett”. Az Ungvári-féle vitafóbia szele (minden vita erősíti az irracionalizmust) azonban, *Moldova* mozdonyfüstjéhez hasonlóan, *Seres* is megcsapta: „Részletekbe menően nem érdemes Lovas írásával foglalkozni...” De ő legalább idézi azt, amit támad: „Azok, akik saját holocaustjuknak erőszakosan és kategorikusan egyediséget követelnek, szinte minden esetben az érdekérvényesítésben gyengébb népek holocaustját leértékelik”. Hogy erről mi a véleménye *Seresnek*? „Súlyos, előítéletes és buta állítás”. Hogy miért? Csak. Most viszont, *Seres* kedvéért is, idézzünk a fentínél még provokatívabban (mert konkrétabb), még „előítéletesebb”, még „butább” állítást, mely *Israel W. Charny*, aki nem más, mint a Jad Vasem, az izraeli holocaustmúzeum igazgatója: „...egyre nyugtalanítóbb tünet, hogy a holocaust »összehasonlíthatatlan egyediségét« hangoztatják, és jókora politikai muszklit vetnek be az egyetemek, múzeumok és közösségek területén ennek az igénynek az alátámasztására, miközben az e nézettel egyet nem értőket lenyomják és kiszorítják”. Súlyos, buta, elfogult *Israel W. Charny* is? És ha nem, akkor miért nem? És

ha igen, miért nem vágja *Seres Charny* képebe a rám kiszabott sommás ítéletét?

Seres javára érdemes megemlíteni, hogy ő a minden más téren vidám tabudöntőgető *György Péter* esztéta ellen foglal állást, aki az Aktuálisban tabuként jelölte meg a holocaust egyediségének kérdését. „A kesztyűt fel kell venni. Ahhoz, hogy fennmaradjon a marhavagonokba deportált, elgázósított milliók emléke, sérthetetlenségük tabuja, meg kell akadályozni, hogy a holocaust kiüresedett, megkérdőjelezhetetlen mítosz legyen.” *Seresnek* teljesen igaza van. Mint ahogyan a Kigaliban és szerte Ruandában néhány évvel ezelőtt bozótívágó késsel leölésük előtt „méretre vágott” (mert magas) tuszik kiirtásából sem kell tabut csinálni. Csupán nem szabad őket sem elfelejteni, pusztán azért, mert nem fehérek. (Mert „mások”, liberális nyelven.) Vagy azt a hárommillió észak-koreait, akiket egy kommunista örült most éheztetett és éhezett halálra. Elfelejteni őket pusztán azért, mert sárgák? Az „idegen szép”, tartja a pesti liberális idiotizmus szlogenje. A kérdés persze, hogy egy végtagjaitól machetével megfosztott tuszi, vagy egy óriásléggömbre puffadt hassal egy koreai is szép marad-e? Nem tudom, de azt igen, hogy egy áldozat nem lehet Untermensch, csak azért, mert más, mint egy másik áldozat.

Az Élet és Irodalom március 26-i kiadásának 4-ik oldalán két szerző birkózik tovább zagyva, kusza, értelmetlen, színvonalatlan cikkemmel. *Halmi Gábor* az egyik, aki A véleménynyilvánítás és a szerkesztőség szabadsága című írásában azt is felveti, a 269. paragrafus (olvasóinknak: a *Göncz*-féle gyűlölet törvény) alapján (közösség elleni izgatás) engem és Eötvöst Magyarországon is be lehetne csukni. Az SZDSZ változó álláspontját minden esetben hünen követő, jogi érvekkel alátámasztani igyekvő *Halmait* ma Magyarországon a rendkívül befolyásos „hetvenkettek” kívül kevesen veszik komolyan. Annak, aki a taxisblokád idején a polgári elégedetlenségért állt ki, majd a Horn-kormány idején – amikor *Csurka* felszólította a társadalmat, ne fizessenek a villanyért – annak sokkal szelídebb formáját is kategorikusan elvetette, vagy annak, aki az 1996. március 23-i Magyar Nemzetben büntetőjogilag felelősségre vonandónak kiáltotta ki azt a két fiataalt, aki a március 15-i ünnepségen Hornékat *Pol Pothoz* hasonlította a trikóján lévő felirattal (a két gimnazista ellen a szabálysértési eljárást is megszüntették) már csak egy féloldalra toleráns SZDSZ-hagiografiájában marad helye. *Halmi*

szerint azért vagyok elítélhető, mert cik kem „alkalmas” arra, hogy egyesekben gyűlöletet keltsenek a holocaust egyediségét hangsúlyozó zsidókkal szemben. Legyen. De vajon akkor *Halmi* és bírálóm nem zárhatók-e rács mögé azon az alapon, hogy álláspontjuk „alkalmas” egyesekben gyűlöletet keltésére azon örmény származású magyarok ellen, akik szerint népük jó részének lemészárlása nem kevésbé egyedi a holocaustnál? A 269. paragrafust pedig egyébként is az ügyesség is olyan viccesnek találja, hogy az a MIÉP-eket az Erzsébet téri gödörbe löni akarók ellen sem hajlandó megindítani az eljárást, a heftilapunkban is közölt, hónapokkal ezelőtti nyílt feljelentés ellenére. Vagyis, itt, per analogiam, egy, a zsidókat a Dunába lövetéssel fenyegető cikk írója sem számolhat komolyan jogi retorzióval.

Révész Sándor másodszeri nekifutását azzal kezdi, hogy „szétválasztja” mindazt, amit a „kitűnő” Ungvári „összekevert”. Ami „nem kevés”, írja Révész. A cikk alaphangjára utaló néhány idézet: „A Bayer nevű kincstári kiirtós például Lovas védelmében is elkürtölte magát”. Révész a mellette közölt *Halmainak* viszont tagadja azt az állítást, hogy cikkem nyomán rács váma rám: „És bizony igaz, hogy Lovas a zsidó Holocaust nagyságrendjét ebben a cikkben nem vonta kétségbe, nem tett olyan állításokat, amelyekre érvényes bizonyos országokban a főszerkesztő által említett büntetőjogi tilalom.” Azért ez is eredmény. A végén talán kiderül, azt írtam, ami fekete betűkkel ott áll a Népszabadság hófehér papírján.

Egy örmény származású sikeres üzletember is hívott a cikkem megjelenése után. Megköszönte, hogy hosszabban írtam az örmény genocídiumról. „Ha az örmények kiirtásáról a két világháború között annyit írtak volna, mint ma a holocaustról, talán a zsidó holocaust sem következne be”, mondta.

Március 24-én indította meg a NATO a szerbek elleni támadást. A magyar tévéállomások nem idézték, de a CNN-n hallható volt: Clinton a holocaust alatti és előtti nyugati passzivitással is indokolta az etnikai tisztogatás előtt álló albánok megmentéséért indított nyugati katonai támadást. Ez a mondat volt a legjobb hír a szovjet kommunizmus bukása óta. A világtörténelemben először akadályoznak meg egy népirtást katonai erővel. Most Bukarestben is megértik talán, ettől a pillanattól kezdve az ottani magyarság is védett. Az Isten áldja meg ezért Amerikát és NATO-szövetségeseit. Vagyis bennünket is. ■